

Iztēle bez robežām. Ceļvedis starptautiskai sadarbībai kultūrā.

Dragana Klaiča priekšvārds **grāmatas “*Mobility of Imagination*” latviešu izdevumam**

Es nebiju gaidījis, ka pirmais manas grāmatas par starptautisko kultūras sadarbību tulkojums būs latviešu valodā. Tiesa, tas nemaz nav tik neparasti, jo Latvijas kultūras profesionāļi pēc neatkarības atgūšanas ir atvērti sadarbībai ar Eiropu un iesaistās daudzveidīgajos sadarbības tīklos, iniciatīvās un projektos. Man ir bijusi privilēģija sekot šai attīstībai, galvenokārt saistībā ar Latvijas Jaunā teātra institūta darbību jau kopš tā pirmsākumiem, kā arī vairākkārt atgriežoties Rīgā un Liepājā kā pasniedzējam un sadarbojoties ar Kultūras ministriju.

Liels izaicinājums ir definēt mazas valsts lomu Eiropas kultūras procesos un iezīmēt tās vietu mainīgajā, integrētajā un dinamiskajā kultūras vidē, kas aptver visu Eiropu, bieži pārsniedzot ES robežas. Vismaz daži no maniem Latvijas kolēģiem un bijušajiem studentiem samērā ātri izprata, ka tā galvenokārt ir rūpīga attiecību veidošanas stratēģija, esot intensīvā saziņas procesā ar kolēģiem, meklējot līdzīgas intereses un veidojot kopējus projektus, kas balstās savstarpējā ieinteresētībā un uzticībā, nevis reprezentācija, kultūras eksports un identitātes apliecināšana. Pēc daudziem noorganizētiem festivāliem, meistarklasēm, konferencēm, semināriem, turnejām un vēlāk arī kopprodukcijām, viņi spēj atklāti un paškritiski analizēt savu pieredzi, atzīmējot gan veiksmes, gan sarūgtinājuma brīžus, pārpratumus un pat neveiksmes. Grāmatā es apgalvoju, ka pārrobežu sadarbība nav spoža izrādīšanās, bet gan smags un riskans darbs, pārpilns ar spriedzi un nesaprašanos, bieži ar sadursmēm un oportunitāšu radītiem slazdiem. Pirmajā brīdī daudzi uzreiz domā, cik daudz naudas nepieciešams un kur to dabūt. Pēc zināmas pieredzes iegūšanas viņi izprot, ka daudz nozīmīgāka ir projektu unikalitāte un partneru uzticamība. Ētiskie un kultūrpolitiskie aspekti ir tikpat būtiski kā finansiālā puse. Starptautiskā pieredze ļauj profesionāli pilnveidoties un daudz ko iemācīties, tāpat kultūras organizācijas apzinās, ka starptautiskais darbs rosina organizācijas attīstību, virza to uz izcilību, sniedz jaunu motivāciju un iedvesmo.

Daudzējādā ziņā kultūras profesionāļi, kas iesaistās sarežģītos divpusējos vai daudzpusējos sadarbības projektos, viscaur Eiropā ir aizsteigušies kādu solīti priekšā valsts iestādēm, kuru darbību virza prestiža apsvērumi, vēlme ārzemēs apliecināt nacionālo kultūru vai sasniegt tūlītējus politiskus vai ekonomiskus rezultātus. Kultūras organizatori saprot, ka uzreiz sasniegt līdzsvaru starp ieguldījumiem un rezultātiem nav iespējams, ka cēlonība nav vienkārši izskaidrojama un ka ieguvumus varēs saskaitīt daudz vēlāk. Ka viesmīlība, uzņemot ārzemju kolēģus, ir efektīvāka par uzstājīgu reklāmu. Ka sadarbība ir daudzslāņaināka un vairāk iesaista nekā apmaiņa. Ka skatītāji ir jārosina būt atvērtiem piedāvājumam no ārzemēm un nezināmajam.

Darboties starptautiskā mērogā bezpeļņas kultūras jomā nozīmē nevis saņemt ekonomiskus ieguvumus, bet mācīties un iedvesmoties. Patiesību sakot, tā kā sponsoru ieguldījums ir ierobežots, nepieciešams papildus valsts finansējums. Eiropas Savienības veidošanas process iestrēdzis domstarpībās par konstitūciju, savukārt Eiropas Komisijai ir ierobežotas iespējas un nožēlojami niecīgs budžets pretēji ambiciozajai programmai, kas iezīmēta 2007. gada maija paziņojumā, ko apstiprināja Eiropas Padome un Eiropas Parlaments. Starptautiskā sadarbība tiek uzskatīta par jomu, kas palielinās Eiropas ekonomikas radošumu, radīs uzticību ārvalstu attiecībām un apliecinās kultūras daudzveidību un ES pilsoņu starpkultūru izpratni. Pārliecība, ka starptautiskā kultūras

Iztēle bez robežām. Ceļvedis starptautiskai sadarbībai kultūrā.

sadarbība stiprina mieru Eiropā un tās tuvumā, kā arī sniedz ieguldījumu ES pilsoniskuma veidošanas kvalitātē, nav ne augstprātība, ne utopija. Turklāt tas ir arī veids, kā mazināt nivelējošo globalizācijas iespaidu un apliecināt kultūras daudzveidību un kopīgos centienus. Līdz ar ekonomisko lejupslīdi, kas šogad strauji pārņēmu visu pasauli, ir acīmredzami, ka tuvākajā nākotnē samazināsies valsts un privātais atbalsts kultūrai, būs mazāk dotāciju un mazāk sponsorējumu. Un tieši tāpēc es atļaušos apgalvot, ka starptautiskā kultūras sadarbība kļūs arvien nozīmīgāka, jo nīkņos, neapmierinātos un noraizējušos eiropiešus, kas palikuši bez darba un bez mājokļiem, arvien vairāk pārņems ksenofobija un populisms, un viņi savas valdības aicinās pieņemt aizsargājošus mērus. Pārrobežu mobilitāte un starpkultūru projekti mākslas jomā ir praktiska solidaritātes izpausme, un līdz ar daudzveidības apliecināšanu, tā vienlaikus apliecina arī visiem cilvēkiem un eiropiešiem kopīgo.

Mana grāmata sistēmiski iepazīstina ar šādu pieeju, ko virza motivācija, vērtību izpratne, cerības un izšķiroši jautājumi, ne tik daudz pievēršoties specifiskām metodēm un rīcības modeļiem. Grāmata ir rakstīta ar mērķi iedrošināt un atbalstīt, tādēļ ceru, ka tā palīdzēs Latvijas kultūras zvaigznājā parādīties jauniem profesionāļiem, kuri būs gatavi doties pārrobežu piedzīvojumos, un palīdzēs viņiem atrast savu ceļu plašajā Eiropas kultūras vidē.

Amsterdamā, 2008. gada novembrī

Dragans Klaičs